

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.01.2005, sp. zn. 5 Tdo 1282/2004, ECLI:CZ:NS:2005:5.TDO.1282.2004.1

Číslo: 52/2005

Právní věta: Při poskytování úvěrů a půjček existuje z hlediska požadovaných úroků určitá hranice, která odděluje standardní podnikatelskou činnost provozovanou v souladu s právním řádem a lichvu. Uvedenou hranicí je podle trestního zákona to, co lze pokládat již za hrubý nepoměr mezi vzájemnými plněními pachatele a poškozeného ve smyslu § 253 odst. 1 tr. zák. Poskytnutí půjčky peněz s úrokem dosahujícím 70 % a více za rok pak takový hrubý nepoměr zakládá. Slib nebo poskytnutí lichvářského (hrubě nepoměrného) plnění samy o sobě nejsou trestněprávně relevantním jednáním, neboť k naplnění skutkové podstaty trestného činu lichvy se dále vyžaduje, aby pachatel současně zneužil něčí tísně, nezkušenosti nebo rozumové slabosti nebo něčího rozrušení. Takové jednání nenaplnňuje zákonné znaky ani žádného jiného trestného činu. Pokud si pachatel nejdříve - zneužívaje tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení poškozeného - dal slíbit plnění, jehož hodnota je v hrubém nepoměru k hodnotě vzájemného plnění, a poté takovou pohledávku sám uplatnil, přičítá se mu z hlediska viny jen jednání podle § 253 odst. 1 alinea první tr. zák., nikoli (též) jednání podle § 253 odst. 1 alinea druhá tr. zák. (tzv. palichva).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.01.2005

Spisová značka: 5 Tdo 1282/2004

Číslo rozhodnutí: 52

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Lichva

Předpisy: § 253 odst. 1 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného O. M. zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. 6. 2004, sp. zn. 9 To 150/2004, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Nymburce pod sp. zn. 1 T 148/2003 a současně krajskému soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Obviněný O. M. byl rozsudkem Okresního soudu v Nymburce ze dne 26. 1. 2004, sp. zn. 1 T 148/2003, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 9. 6. 2004, sp. zn. 9 To 150/2004,

uznán vinným trestným činem lichvy podle § 253 odst. 1, 2 tr. zák., jehož se dopustil 15 dílčími útoky popsanými pod body 1. až 15. výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu, které spočívaly v tom, že obviněný půjčoval poškozeným různé finanční částky s vyšším úrokem pohybujícím se od 70 % do 200 % ročně, přičemž s poškozenými současně se smlouvami o půjčce obvykle uzavíral kupní smlouvy týkající se jejich nemovitostí (rodinných domů a bytů, resp. členských práv a povinností v bytovém družstvu) za účelem zajištění závazku a tyto smlouvy také v sedmi případech realizoval. Dále byl obviněný O. M. uznán vinným trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák.

Za to byl obviněný odsouzen podle § 253 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 33 měsíců, k jehož výkonu byl zařazen podle § 39a odst. 3 tr. zák. do věznice s dozorem. Současně byl obviněnému podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu provozování zastavárny v trvání 6 let a postupem podle § 228 odst. 1 a § 229 odst. 1 tr. ř. bylo rozhodnuto o nárocích poškozených na náhradu škody.

Citovaný rozsudek Krajského soudu v Praze byl vydán z podnětu odvolání obviněného O. M., když odvolací soud postupem podle § 258 odst. 1 písm. b), f), odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Okresního soudu v Nymburce v části výroku o vině a v celém výroku o trestu a výroku o náhradě škody a podle § 259 odst. 3 písm. a), b) tr. ř. sám znovu rozhodl popsaným způsobem.

Proti uvedenému rozsudku Krajského soudu v Praze podal obviněný O. M. prostřednictvím svého obhájce dovolání, které opřel o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podle názoru obviněného soud prvního stupně učinil celou řadu skutkových zjištění, která obviněný nezpochybňuje, avšak namítá jejich nesprávnou interpretaci a současně i absenci takových zjištění, o něž by bylo možné zákonným způsobem opřít závěr o vině. Obviněný především shledává nedostatek skutkových zjištění, z nichž by bylo možné činit závěr o jeho - byť jen nepřímém - úmyslu dopustit se trestného činu lichvy a zpronevěry. Podle názoru obviněného v závěrech soudu rovněž absentuje jakékoli skutkové zjištění o konkrétním jednání jeho zákazníka, které by bylo právně interpretovatelné jako lichva a zpronevěra.

Jak dále obviněný O. M. v dovolání zdůrazňuje, svoji činnost spočívající v půjčování peněz provozoval jako oficiálně a řádně povolený předmět podnikání a zcela záviselo na vůli jeho zákazníků, zda chtějí půjčit peněžní prostředky a jakou zástavu nabízejí, když on sám je nevyhledával, přičemž zákazníci měli vždy možnost se také seznámit s obsahem smluv, tudíž jim v nich nemohl nic zatajovat. Zákazníci podle tvrzení obviněného vždy věděli, co požadují, tj. poskytnutí úvěru, a za jakých podmínek uzavírají smlouvu. Za nerozhodnou pak obviněný považuje otázku, zda jsou tyto smlouvy hodnoceny jako nevýhodné pro jednu stranu, resp. zda byly zákazníkům s ohledem na jejich intelektuální vědomí známy důsledky jejich právních úkonů.

Ve svém dovolání obviněný O. M. rovněž připomíná, že v rámci své živnosti půjčoval peníze mimo jiné i osobám, jimž nikdo jiný, zejména peněžní ústavy, nebyl ochoten půjčit. Tuto skutečnost všichni poškození doznávají a připouští, že obviněný byl jediný, kdo pro ně mohl být zdrojem finančních prostředků. Důvodem, proč jim žádný jiný subjekt nepůjčil, přitom byla podle obviněného okolnost, že nebyli schopni půjčky splácet. Pokud tedy obviněný zákazníkům poskytl takto rizikové úvěry, na druhé straně musel riziko kompenzovat jiným způsobem, a to především úrokem. Jak ovšem obviněný tvrdí, nezjišťoval, jaké byly subjektivní motivy jednotlivých žádostí o poskytnutí finančních prostředků, resp. jaké více či méně naléhavé důvody vedly zákazníky k žádosti o půjčku. Podle názoru obviněného ve všech případech šlo o finanční nedostatečnost způsobenou banálními důvody, když všichni poškození měli možnost svoji situaci řešit jiným, standardním způsobem a ve zcela nejhorším případě prodat část svého majetku a uhradit dluhy, které způsobili.

Z hlediska naplnění skutkové podstaty trestných činů, za které byl obviněný O. M. uznán vinným, byla podle jeho názoru důležitá subjektivní stránka. K tomu obviněný uvádí, že jako podnikatel

spoléhal na informace svého právního zástupce JUDr. Ing. R. A., který považoval jeho jednání za legální a jako svědek ve věci i vysvětlil, proč tomu tak je. Dále obviněný zpochybnil argumentaci soudu prvního stupně spočívající v tom, že obviněný postupoval systematicky a promyšleně s cílem realizovat maximální zisky, pokud možno v nejkratší době a někdy i razantním způsobem, což je však podle názoru obviněného podstatou každého podnikání, jestliže má být úspěšné. Obviněný nesouhlasí ani s tvrzením soudu, podle něhož jediným záměrem obviněného byla realizace maximálního zisku na úkor radikálního zhoršení sociální situace jeho dlužníků, protože podle obviněného vymáhání jakékoli pohledávky může skončit radikálním zhoršením situace dlužníka, pokud nechce nebo není schopen svůj dluh řádně zaplatit.

Výše úroků byla podle přesvědčení obviněného O. M. dána trhem a nemohla být vyšší než u jiných obdobných podnikatelů, což potvrdili i poškození, kteří se snažili získat úvěr jinde, přičemž výše úroků byla ovlivněna charakterem dlužníků, u nichž je vysoké riziko nevyhovitelnosti pohledávky. Pokud soudy obou stupňů při výpočtu újmy vycházely ze znaleckého posudku, který srovnával výši úroků požadovaných obviněným v rozhodné době s úroky u bank, pokládá obviněný tento postup za nesprávný, neboť banky nebyly ochotné za takových podmínek riziko úvěru podstupovat, tudíž cena půjčky pro všechny poškozené byla daleko vyšší. Obviněný nesouhlasí ani s výrokem o náhradě škody.

Závěrem obviněný uvádí názor, podle kterého pachatelem trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1 alinea druhá tr. zák. je osoba rozdílná od toho, kdo lichvářskou pohledávku podle § 253 odst. 1 alinea první tr. zák. sjednal, tedy pokud by si pachatel dal slíbit plnění za podmínek podle § 253 odst. 1 alinea první tr. zák. a pak by pohledávku sám uplatnil, přičítalo by se mu z hlediska viny jen jednání podle tohoto ustanovení (alinea první). Obviněný rovněž poukázal na skutečnost, že v posuzovaném případě šlo (alespoň zčásti) o obchodní vztahy, u nichž jsou za legální považovány i smlouvy uzavřené v tísní a za nápadně nevýhodných podmínek, takže jejich uzavřením nemohl být spáchán trestný čin.

Obviněný O. M. navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu i předcházející rozsudek Okresního soudu v Nymburce a aby věc vrátil soudu prvního stupně, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, anebo aby podle § 265m odst. 1 tr. ř. sám rozhodl rozsudkem a obviněného zprostil obžaloby v celém rozsahu.

Nejvyšší státní zástupkyně se k dovolání obviněného O. M. vyjádřila prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství. Státní zástupce nesouhlasí s většinou argumentů obviněného a část jeho dovolacích námitek považuje za skutkové námitky, které v dovolacím řízení nelze uplatnit. Na druhé straně státní zástupce přisvědčil obviněnému v tom, že soudy obou stupňů ve skutkových větách výroku o vině nespécifikovaly povahu tísně, resp. rozrušení či nezkušenosti zákazníků obviněného, ani to, zda se jednalo přímo o trestný čin lichvy nebo o formu palichvy. Kromě toho považuje státní zástupce za důvodnou námitku obviněného, podle níž není možné při stanovení výše škody vycházet z pouhé difference mezi úroky stanovenými obviněným a úroky požadovanými bankami. Státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Praze i předcházející rozsudek Okresního soudu v Nymburce a aby přikázal věc soudu prvního stupně znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud po přezkoumání věci dospěl k závěru, že dovolání obviněného O. M. je částečně důvodné, proto zrušil napadený rozsudek a Krajskému soudu v Praze přikázal věc znovu projednat a rozhodnout.

K věci Nejvyšší soud především uvádí, že trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo zneužívá něčí tísně, nezkušenosti nebo rozumové slabosti nebo něčího rozrušení, dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém

nepoměru (alinea první), nebo kdo takovou pohledávku uplatní nebo v úmyslu uplatnit ji na sebe převede (alinea druhá, tzv. palichva). Z citované dikce zákona je zřejmé, že pro naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu je především nutné splnění dvou podmínek. První z nich spočívá ve slibu nebo v poskytnutí lichvářského plnění, tedy takového plnění, jehož hodnota je v hrubém nepoměru ve vztahu k hodnotě vzájemného plnění. Druhou podmínkou lichvy je potom skutečnost, že poškozená osoba se vztahu, v jehož rámci pachateli nebo jiné osobě slíbila či poskytla plnění charakterizované uvedeným hrubým nepoměrem, účastní z důvodu své tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo svého rozrušení. Mezi zneužitím stavu tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení poškozeného na straně jedné a hrubým nepoměrem plnění poskytnutého nebo slíbeného pachateli či jiné osobě na straně druhé přitom musí být příčinná souvislost, tj. uvedený stav poškozeného je alespoň jednou z příčin, na jejichž podkladě poškozený vstoupil do nevýhodného vztahu s pachatelem.

Za existence popsaných okolností může pachatel spáchat trestný čin lichvy podle § 253 odst. 1 tr. zák. buď tím, že vzájemně hrubě nepoměrné plnění dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit (alinea první), nebo tím, že pohledávku na takové plnění uplatní nebo v úmyslu uplatnit ji na sebe převede (alinea druhá). Jedná se přitom ve smyslu § 3 odst. 3 tr. zák. o trestný čin úmyslný, tudíž pachatel musí jednat alespoň v nepřímém úmyslu (§ 4 tr. zák.).

Ze skutkových zjištění učiněných soudy obou stupňů v posuzované věci je zřejmé, že obviněný O. M. uzavřel v 15 případech s poškozenými smlouvy o půjčce, na jejichž základě poškození převzali od obviněného různé finanční částky a zavázali se je v určité době vrátit, a to spolu s úrokem ve výši 70 % až 200 % ročně. Současně bylo ve většině případů sjednáno zajištění těchto závazků ve formě sepsání kupních smluv na nemovitosti náležející poškozeným, resp. smluv o převodu jejich členských práv v bytovém družstvu, přičemž realizace těchto smluv byla odložena pro případ, že by poškození nesplátili půjčené peníze podle dohody. V několika případech pak obviněný skutečně převedl vlastnická práva k uvedeným nemovitostem na sebe. Vzhledem ke zmíněné výši úročení a s přihlédnutím též k výrazně vyšším hodnotám nemovitostí, než jaká byla výše půjčených peněžních částek, je možné přisvědčit závěrům soudů obou stupňů, že se jednalo o lichvářský úrok, resp. o lichvářské plnění. Přitom lichvářskou povahu nemusí mít jen samotné plnění (jistina), které má poškozený poskytnout pachateli, ale postačí, má-li takovou povahu alespoň příslušenství pohledávky, např. úrok z půjčených peněz (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2003, sp. zn. [5 Tdo 248/2003](#), publikované pod č. T 597. Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek č. 25). V jednání pachatele, který si kromě plnění vyplývajícího ze smlouvy o půjčce pro případ, že tento hlavní závazek nebude protistranou splněn, nechá slíbit ve formě zajištění závazku převodem práva (např. podle § 553 obč. zák.) další plnění třeba v podobě převodu vlastnického práva k nemovitosti na základě kupní smlouvy, lze ve vztahu k tomuto akcesorickému závazku - při naplnění všech ostatních znaků - spatřovat odpovědnost za trestný čin lichvy (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2001, sp. zn. [4 Tz 6/2001](#), publikovaný pod č. T 108. Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek č. 4).

Proto Nejvyšší soud neakceptoval dovolací námitky obviněného O. M. spočívající v tom, že výší sjednaného a vymáhaného úroku toliko kompenzoval rizikovost osob poškozených jako dlužníků, neboť i v takových souvislostech existuje určitá hranice, která odděluje standardní podnikatelskou činnost provozovanou v souladu s právním řádem a lichvu. Uvedenou hranicí je ve smyslu trestního zákona to, co lze pokládat již za hrubý nepoměr mezi vzájemnými plněními pachatele a poškozeného. Poskytnutí půjčky finanční částky s úrokem dosahujícím až 200 % za rok pak bezpochyby hrubý nepoměr zakládá, což odpovídá i dosavadní soudní praxi, od níž Nejvyšší soud nemá důvodu se odchýlovat (srov. rozhodnutí č. 5/2001-II. Sb. rozh. tr.). Navíc lichvářskou povahu mají i smlouvy o převodu nemovitostí, resp. o převodu členských práv v bytovém družstvu, které obviněný uzavřel s poškozenými za účelem zajištění svých pohledávek z půjček, protože hodnota nemovitostí, jichž se

tyto smlouvy týkaly, ve většině případů značně přesahovala výši peněžních částek půjčených poškozeným.

Za nerozhodné v této souvislosti považuje Nejvyšší soud tvrzení obviněného O. M., podle kterého své klienty nevyhledával a poskytnutí půjčky záviselo zcela na jejich vůli. Souhlas poškozeného, k němuž tato argumentace směřuje a který jinak obecně právní teorie i soudní praxe považují za skutečnost vylučující trestnost činu, se totiž může uplatnit toliko za situace, když poškozený rozhoduje pouze o svých soukromých zájmech (takový souhlas se může týkat např. zničení věci). Objekt trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1 tr. zák. je však širší, neboť nezahrnuje toliko ochranu soukromého majetku poškozeného, ale i obecnější ochranu společnosti před uplatňováním hrubě nepřiměřených podmínek pro poskytnutí plnění v závazkových vztazích, což by ve svém důsledku mohlo vést k hospodářsky neopodstatněným přesunům majetku a ke značným negativním sociálním dopadům. Do jisté míry lze při posouzení celé věci, zejména pak osoby pachatele, zohlednit skutečnost, že se obviněný spoléhal na názor svého právního zástupce, ale ani zde se nejedná o důvod, z něhož by bylo možné dovozovat beztrestnost obviněného.

K jinému závěru však Nejvyšší soud dospěl při posouzení, zda byla naplněna i druhá rozhodující podmínka lichvy, tedy že poškozená osoba slíbila či poskytla plnění, jehož hodnota je v hrubém nepoměru k hodnotě vzájemného plnění, právě z důvodu své tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení. Žádná konkrétní skutková zjištění, z nichž by bylo možné takovou skutečnost dovodit, totiž učiněna nebyla. Odvolací soud sice ve svém rozhodnutí uvádí, že prakticky ve všech případech dílčích útoků obviněného O. M. by bylo možné dovodit stav tísně poškozených již v době uzavírání předmětných smluv s obviněným. Podle názoru odvolacího soudu lze takový závěr učinit nejen z výpovědi obviněného, podle níž si byl vědom, že poškození peníze nutně potřebují, ale i z toho, že poškození uzavřeli pro ně nevýhodné smlouvy. K tomu Nejvyšší soud připomíná, že znak spočívající ve zneužití tísně, který soudy obou stupňů v jednání obviněného podle právní věty výroku o vině dovodily, nelze jen formálně konstatovat, ale jako znak skutkové podstaty musí být součástí rozhodných skutkových okolností, resp. pro jeho existenci musí být k dispozici relevantní skutkové podklady. Rovněž je třeba zohlednit, že stav tísně je vykládán zejména jako mimořádně tíživá situace poškozeného. Proto se bez dalšího nemůže jednat např. jen o nutnou potřebu peněz, ale o situaci kvalifikovanou, když nedostatek finančních prostředků např. vážně ohrožuje společenské postavení nebo majetkové poměry poškozeného. Takovému závěru mohou do jisté míry nasvědčovat toliko okolnosti týkající se skutku popsaného pod bodem 1. výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu, když podle tvrzení zmíněného pouze v jeho odůvodnění chtěl údajně poškozený v případě, pokud mu obviněný peníze nepůjčí, spáchat sebevraždu; tato skutečnost ovšem nebyla zahrnuta mezi relevantní skutková zjištění. V rámci skutku popsaného pod bodem 3. výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu je potom uvedeno, že poškozený byl ve finanční tísně v důsledku dluhů z karet, avšak ani to není možné považovat za projev tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení ve smyslu ustanovení § 253 odst. 1 tr. zák. K následným úvahám odvolacího soudu obsaženým v odůvodnění jeho rozhodnutí a týkajícím se možného využití nezkušenosti poškozených obviněným lze jen dodat, že nejde o právně relevantní závěry, protože odvolací soud podle právní věty výroku o vině neposoudil jednání obviněného jako zneužívající nezkušenosti poškozených. Za této situace tak nelze jakýmkoli způsobem dovodit naplnění objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu lichvy, a to jak podle aliny první, tak ani podle aliny druhé ustanovení § 253 odst. 1 tr. zák., neboť pro obě alternativy je nutné naplnění podmínky, že na počátku poskytnutí nebo slíbení hrubě nepoměrného plnění musí být zneužití určitého stavu, v němž se nacházel poškozený.

Z popsaného závěru je také zřejmé, že slib nebo poskytnutí lichvářského (hrubě nepoměrného) plnění samy o sobě nejsou trestněprávně relevantním jednáním, neboť nenaplnují všechny znaky skutkové podstaty trestného činu lichvy ani žádného jiného trestného činu stanoveného trestním zákonem. Sjednání např. lichvářského úroku nebo dalších nevýhodných podmínek proto může mít

bez dalších okolností dopady jen v oblasti civilního práva (srov. ustanovení § 39 a § 49 obč. zák.), nikoli z hlediska trestního práva.

Soudy dříve činné ve věci aplikovaly stran stavu tísně poškozených následující právní úvahu. Poškození podle skutkových zjištění uzavřeli s obviněným O. M. smlouvy o půjčkách, jejichž znakem byly nepřiměřeně vysoké úroky a nevýhodné kupní smlouvy na nemovitosti, resp. smlouvy o převodu členských práv v bytovém družstvu. Když potom obviněný začal nárokovat plnění a hrozit realizací převodu nemovitostí, v nichž poškození buď přímo bydleli, nebo se jednalo o podstatnou část jejich majetku, vyvolalo to na jejich straně podle mínění soudů jednu z nejzávažnějších forem tísně a obviněný tak podle názoru soudů obou stupňů naplnil znaky trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1 alinea druhá tr. zák. (byť takto konkrétní odkaz na příslušné ustanovení trestního zákona ve výroku o vině chybí).

K tomu a i v návaznosti na argumentaci obviněného O. M. popsanou v závěru jeho dovolání Nejvyšší soud uvádí, že v obecném smyslu je možná situace, když pachatel nejprve sjedná s poškozenými, kteří jednají ve stavu tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení, plnění vykazující hrubý nepoměr (ve vztahu k vzájemnému plnění pachatele) a toto plnění později uplatňuje, přičemž trestného činu se dopustí až zmíněným uplatněním lichvářské pohledávky. Může se tak totiž stát tehdy, jestliže pachatel sjednal původní lichvářskou pohledávku bez toho, aby věděl o tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení poškozeného, pokud ovšem uvedený stav poškozeného byl pachateli znám alespoň v době, kdy uplatnil svou lichvářskou pohledávku (srov. již citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2003, sp. zn. [5 Tdo 248/2003](#), publikované pod č. T 597. Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek č. 25). I za této situace však musí platit, že stav tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení poškozeného v době slíbení nebo poskytnutí plnění objektivně existoval a sjednání hrubě nepoměrného plnění je s ním v příčinné souvislosti. V posuzovaném případě však ani takový závěr vyslovit nelze, neboť, jak již bylo uvedeno, ohledně stavu poškozených v době sjednání smluv o půjčkách s obviněným žádná relevantní skutková zjištění učiněna nebyla.

Navíc zde platí to, na co správně poukazuje obviněný O. M. ve svém dovolání, totiž že pokud si pachatel nejdříve - zneužívaje tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení poškozeného - dal slíbit plnění, jehož hodnota je v hrubém nepoměru k hodnotě vzájemného plnění, a poté takovou pohledávku sám uplatnil, přičítá se mu z hlediska viny jen jednání podle § 253 odst. 1 alinea první tr. zák., nikoli (též) jednání podle § 253 odst. 1 alinea druhá tr. zák. (tzv. palichva). Rozhodné skutkové okolnosti tedy musí poskytovat spolehlivý podklad i pro právní posouzení věci z tohoto hlediska včetně rozlišení, která z obou alternativ byla naplněna.

Nejvyšší soud tak konstatuje, že soudy obou stupňů nečinily potřebná skutková zjištění nutná k tomu, aby ve vztahu k jednání obviněného O. M. popsanému pod body 1. až 15. výroku o vině v napadeném rozsudku Krajského soudu v Praze bylo možné učinit závěr o naplnění znaků objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1 tr. zák., resp. podle některé z jeho alinei. Proto také není možné ani posoudit, zda je v potřebné formě dáno zavinění obviněného zahrnující všechny další znaky skutkové podstaty. V uvedeném rozsahu je tedy dovolání obviněného důvodné.

V další části odůvodnění se Nejvyšší soud vypořádal s ostatními dovolacími námitkami obviněného O. M. a vyslovil pokyny pro opětovné projednání věci odvolacím soudem.